

ชื่อเรื่อง : แหล่งเรียนรู้ชุมชนจัดการศึกษาสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กร
ชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุคแคน ตำบลหนองโน
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย	: ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช	หัวหน้าโครงการ
	ดร.สมบัติ ฤทธิเดช	ผู้ร่วมวิจัย
	รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม	ผู้ร่วมวิจัย
	ผศ.ดร.ทัศนีย์ นาคอุตรง	ผู้ร่วมวิจัย
	นางสาววัชรรา เสนาจักร์	ผู้ร่วมวิจัย
	นายขวัญชัย ช้วนา	ผู้ร่วมวิจัย
	นางธารทิพย์ ช้วนา	ผู้ร่วมวิจัย

หน่วยงาน/คณะ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่ได้รับทุน : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ปีที่แล้วเสร็จ : กันยายน พ.ศ. 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) สำรวจสภาพปัญหาการประกอบอาชีพ
เกษตรกรและความต้องการการจัดการศึกษาสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชน
ของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุคแคน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (2) เขียน
หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ชุมชนจัดการศึกษาสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชนของ
กลุ่มเกษตรกรบ้านกุคแคน และ(3) เพื่อถอดบทเรียนและขยายผลการจัดการศึกษาสัมมาอาชีพ
แบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุคแคน ตำบล
หนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วม ผสานวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า ขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย 1) พื้นที่วิจัย
แหล่งเรียนรู้ชุมชนปทุมครุสิงห์ ฤทธิเดช บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 6 บ้านกุคแคน ตำบลหนองโน
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในเขตตำบล
หนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 676 คน กลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรบ้านกุค
แคนจำนวน 60 คน และกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านขยายผลจำนวน 12 คน ได้เข้าร่วมโครงการ

ด้วยความสมัครใจ ประชาชนชาวบ้านด้านการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ สมุนไพร คนตรีพื้นบ้านและมีเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ 6 แห่ง และ 3) ระยะเวลาการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ (1) การสำรวจสภาพปัญหาการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและความต้องการจัดการศึกษาสัมมาอาชีพของกลุ่มเกษตรกรตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (2) การเขียนหลักสูตรแหล่งเรียนรู้ชุมชนจัดการศึกษาสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชนของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุดแคน และ(3) การถอดบทเรียนและการขยายผลการจัดการศึกษาสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุดแคน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือการวิจัย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกการประชุม แบบประเมินตนเอง จัดเวทีชาวบ้าน สทนากลุ่ม และการถอดบทเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นตาราง

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัญหาการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุดแคน พบปัญหา (1) มีหนี้สินจากเงินกู้ในระบบและนอกระบบระดับมากที่สุด (2) ปัจจัยการผลิตมีต้นทุนการผลิตสูงระดับมากที่สุด และ(3) ขาดแหล่งทุนสนับสนุนระดับมาก ด้านความต้องการสัมมาอาชีพการทำเกษตรกรรม ได้แก่ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และสมุนไพรอาหารเพื่อสุขภาพ และอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม คนตรีพื้นบ้านโปงลางประยุกต์ และความต้องการจัดการศึกษาสัมมาอาชีพให้มีหลักสูตรสัมมาอาชีพที่เขียนโดยคนในชุมชน มีประชาชนชาวบ้านด้านอาชีพเป็นครูสอน และการพึ่งพากลุ่มคนอื่น ๆ เป็นครูสอนจากภายนอกชุมชน
2. การเขียนหลักสูตรสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชนของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุดแคน วิธีการเขียนหลักสูตรโดยสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ประชาชนชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญร่วมกันเขียนมีเนื้อหา 3 ประเด็น คือ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ สมุนไพรอาหารเพื่อสุขภาพ และคนตรีพื้นบ้านโปงลางประยุกต์ องค์ประกอบของหลักสูตรมี 7 ขั้นตอน คือ ความเป็นมาของโครงการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสัมมาอาชีพ การมอบภาระงาน ระยะเวลาการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5 ปี. ความรู้ท้องถิ่นสัมมาอาชีพ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร
3. การถอดบทเรียนแหล่งเรียนรู้ชุมชนจัดการศึกษาสัมมาอาชีพแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กรชุมชนของกลุ่มเกษตรกรบ้านกุดแคน พบว่า 1) มีปัจจัยการจัดการความรู้สัมมาอาชีพ ได้แก่ (1) การทำงานแบบมีส่วนร่วม (2) การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (3) การฝึกทักษะอาชีพภาคการณื่อนาคต (4) การจัดการความรู้แบบเครือข่าย และ2) มีกลไกที่ทำให้

ประสบผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการ ได้แก่ (1) การฟื้นฟูศักยภาพชุมชนโดยทุนทางสังคมภายในและภายนอกชุมชน (2) การมีประชามร่วมกันของกลุ่มเกษตรกร (3) การเสริมสร้างสติปัญญาแบบพึ่งตนเองและพึ่งพากันอื่น ๆ (3) การขยายผลการจัดการศึกษาสัมมาอาชีวะได้ขยายผลไปที่หมู่บ้านหินลาด ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ได้จัดการศึกษาสัมมาอาชีวะร่วมกับกลุ่มเกษตรกรบ้านกุศเคน 2 ฐานการเรียนรู้ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่และสมุนไพรอาหารเพื่อสุขภาพ ผลที่เกิดขึ้นมีเกษตรกรต้นแบบการทำสวนข่าและชุมชนมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ พัฒนาด้านสังคม ยึดคนเป็นศูนย์กลาง สร้างสติปัญญาให้กลุ่มเกษตรกร และ 4) การพึ่งตนเอง พบว่า การพึ่งตนเองของกลุ่มเกษตรกร 2 หมู่บ้าน มีลักษณะร่วมกันคือ พึ่งตนเองและพึ่งกันเองในชุมชนและพึ่งพากันอื่น ๆ ภายนอกชุมชน และการประเมินผลการพึ่งตนเอง ด้านสังคม จิตใจ และ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งในระดับครัวเรือนของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร พบว่า พึ่งตนเองได้ระดับมากที่สุด ส่วนด้านเทคโนโลยีการผลิต ด้านเครื่องจักรกลการผลิต และการใช้ทุนตนเองทำการผลิตในระดับครัวเรือนของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร พบว่า พึ่งตนเองได้ระดับน้อยที่สุด

Title: Community Learning Source Organizing Participatory Right Occupation Education by Community Organization for Self-Reliance of Ban Gudkaen Farmers Group, Tambon Nongno, Muang District, Maha Sarakham Province.

Research Team	: Dr. Prasopsuk Rittidet	Project Leader
	Dr. Sombat Rittidet	Co-researcher
	Assoc. Prof. Dr. Prapatsorn Preiam	Co-researcher
	Asst. Prof. Dr. Tatsanee Nakunsong	Co-researcher
	Miss Watchara Sanajak	Co-researcher
	Mr. Khwanchai Khuana	Co-researcher
	Mrs. Tanthip Khuana	Co-researcher

Organization : Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

Year of Grant: Fiscal Year 2011

Research Completed : September 2012

Abstract

The research aimed to: (1) survey the state of occupational problems and the needs of organizing participatory right occupation education by community organization of the farmers group in Ban Gudkaen, Tambon Nongno, Muang District, Maha Sarakham Province; (2) write a curriculum of community learning sources for right occupation education participated by the community organization of the farmers group of Ban Gudkaen; and (3) draw the lesson from the organization of right occupation education participated by the community organization of the farmers group of Ban Gudkaen, Tambon Nongno, Muang District, Maha Sarakham Province, and extend its results to other areas. The research methodology employed is participatory action research integrated with verbal historic method. The scope of the research covered: 1) the research area of Great Grandfather Kru Singh Rittidet learning source, situated at house number 1, village number 6, Ban Gudkaen, Tambon Nongno, Muang District, Maha

Sarakham Province; 2) the population consisted of 676 people of Tambon Nongno, Muang District, Maha Sarakham Province, and the sample consisted of 60 farmers of Ban Gudkaen, and 12 voluntary farmers from the village that the project was extended to; and 6 networks of learned persons with local wisdom on chicken raising, herbs and local music; and 3) the research was divided into 3 stages. (1) The 1st stage was the survey of the state of occupational problems and the farmers' needs for organizing right occupation education in Tambon Nongno, Muang District, Maha Sarakham Province. (2) The 2nd stage was the writing of the curriculum of community learning source for right occupation education participated by the community organization of the farmers group of Ban Gudkaen. And (3) the 3rd stage was the drawing of the lesson and the extension of the results of the organization of right occupation education participated by the community organization of the farmers group of Ban Gudkaen, Tambon Nongno, Muang District, Maha Sarakham Province. The instruments comprised a questionnaire, a structured interview form and an unstructured interview form, minutes of the meeting, a form of self-assessment, villagers' forum, and lesson drawing. The statistics employed in the data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The research results were presented in a descriptive analysis and in tables.

The results revealed that:

1. In terms of the state of occupational problems of the farmers group of Ban Gudkaen, their problems were: (1) the problem of institutionalized and non-institutionalized debt was in the highest level (2) in terms of factors of production, the cost of production was in the highest level; and (3) the lack of financial support was in the high level. In terms of the farmers' needs for organizing right occupation education, they wanted to raise egg chicken, grow food herbs for health, take up an occupation outside agricultural sector, take up applied Ponglang as local music. They also wanted a curriculum of organizing right occupation education to be written by the people in the community and taught by learned local persons who are knowledgeable in their respective occupation as well as other groups of people outside the community.

2. The study on writing the curriculum of organizing right occupation education participated by the community organization of the farmers group of Ban Gudkaen revealed that the members of the farmers' group, local learned persons and experts jointly wrote the curriculum. There were 3 topics in the content: egg chicken raising, food herbs for health, and applied Ponglang as local music. The curriculum was composed of 7 parts: the background, the objectives of the right occupation curriculum, workload assignments, length of time for learning, design of learning activities, local knowledge of right occupation, and evaluation of curriculum implementation.

3. In drawing the lesson from the organization of right occupation education participated by the community organization of the farmers group of Ban Gudkaen, it was found 1) that the factors of right occupation knowledge management comprised: (1) participatory working, (2) learner-centered learning, (3) training of skills for prospective occupations, (4) network knowledge management. 2) The mechanisms that brought success to the project consisted of: (1) the rehabilitation of the community's potentiality by using inside and outside social capital, (2) the common farmers' society, (3) intellectual enhancement through self-reliance and reliance on other groups. 3) The results of organizing right occupation education were extended to Ban Hinlad, Tambon Wangnang, Muang District, Maha Sarakham Province. The farmers from this village joined the project voluntarily. They joined the farmers of Ban Gudkaen to organize right occupation education in 2 learning bases: raising egg chicken and growing food herbs for health. This resulted in having model farmers growing galangal, and in the community there were leaders who had visions on human-centered social development and who enhanced the farmers' wisdom. and 4) the study of self-reliance revealed that there were some common characteristics in the farmers group of the two villages. They relied on themselves and each other inside the community, and they relied on other groups outside the community. The 5 aspects of self-reliance were evaluated. There was the highest self-reliance on the aspects of social self-reliance, mental self-reliance, and self-reliance on natural resources in both farmer household and farmers group levels. Meanwhile, there was the lowest self-reliance on the aspect

of production technology and the aspect of farmer household economy and farmers group economy. Machines and their own capital were indicators of production technology mentioned.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY